Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

HN Arto Rajala

LAUSUNTO
6.11.2018

Eduskunnan suurelle valiokunnalle

LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄSTÄ U 30/2018 (MAAKAASUN SISÄMARKKINA-DIREKTIIVIN MUUTOS)

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää pyydettynä lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Ministeriö uudistaa valtioneuvoston kirjelmässä lausutun. Lisäksi ministeriö viittaa esitykseen, jonka ministeriön asiantuntija on esittänyt valiokunnan kuulemisessa 24.11.2017.

Käsittelytilanteesta

Euroopan parlamentti on ottanut direktiiviehdotukseen pääasiassa myönteisen kannan maaliskuussa 2018.

Neuvostossa jäsenvaltiot ovat jakautuneet direktiiviehdotusta kannattaviin ja vastustaviin leireihin, minkä johdosta käsittely on edennyt neuvostossa nihkeästi. Suomi puolestaan on asemoitunut juridisiin argumentteihin perustuvilla ja rakentavilla kannoillaan näiden leirien väliin. Viime viikkoina on kuitenkin ollut havaittavissa, että ehdotuksen käsittely voi lähteä liikkeelle neuvostossa. Käsittely voi tällöin edetä nopeastikin. Suomen kannat olisi hyvä olla valmiina tätä tilannetta silmällä pitäen.

Talousvaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan lausunnoista

Talousvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta ovat lausunnoissaan yhtyneet valtioneuvoston kantaan. Talousvaliokunta on korostanut ehdotuksen arviointia pidempiaikaisten energiapoliittisten tavoitteiden muodostamaa taustaa vasten ja kannattanut tavoitetta ulottaa EU:n maakaasumarkkinoita koskevat vaatimukset myös kolmasmaayhteyksiin EU:n lainsäädäntövallan rajaan asti. Myös ulkoasianvaliokunta on pitänyt maakaasun sisämarkkinoiden luomista tärkeänä. Ulkoasiainvaliokunta on kiinnittänyt huomioita toimivallan siirtymiseen jäsenvaltioilta unionille ehdotuksen seurauksena. Molemmat valiokunnat ovat painottaneet talousvyöhykkeen rajaamista soveltamisalan ulkopuolelle ja sääntelyn yhteensopivuutta YK:n merioikeusyleissopimuksen kanssa. Molemmat valiokunnat ovat kiinnittäneet lisäksi huomioita ehdotuksen valmistelun puutteisiin ja siihen, että komissio ei ole tehnyt ehdotusta koskevaa vaikutusarviointia. Ulkoasiainvaliokunta on lausunnossaan korostanut tarvittavien selvitysten tekemistä ennen Suomen lopullisen kannan muodostamista.

Suomen kantojen muodostamisesta

Ministeriö toteaa, että kirjelmässä esitetty valtioneuvoston kanta on edelleen ajankohtainen ja sisällöllisesti tasapainoinen direktiiviehdotuksen suhteen. Kanta viimeisteltiin ministeriöiden yhteistyönä vasta varsin myöhäisessä vaiheessa huhti/toukokuun taitteessa. Tämän vuoksi oli mahdollista hyödyntää neuvoston oikeuspalvelun maaliskuussa antamia lausuntoja sekä neuvostossa käytyjä keskusteluita. Tässä vaiheessa voidaan pitää varsin selvänä, ettei direktiiviehdotusta tulla hyväksymään muodossa, joka olisi ristiriidassa YK:n merioikeusyleissopimuksen kanssa (soveltaminen talousvyöhykkeellä).

Ministeriön näkemyksen mukaan olisi tärkeää saada Suomen kanta vahvistettua lähiviikkoina, koska on mahdollista, että neuvoston käsittely voi lähteä etenemään nopeastikin jo tämän vuoden puolella tai välittömästi Romanian kauden alussa. Valtioneuvoston kanta asemoi Suomen kahden suuren leirin näkemysten välimaastoon. Suomen juridispainoitteiset näkemykset voisivat tarjota pohjan kompromissille erimielisyyksien ratkaisemiseksi. Suomen neuvottelutavoitteiden saavuttamiseksi olisi tärkeää, että Suomen kannoissa olisi sopivasti liikkumavaraa. Ministeriön näkemyksen mukaan olisi myös tärkeää, että Suomi voisi esiintyä rakentavasti direktiiviä koskevien erimielisyyksien ratkaisemisessa.

Talousvaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan kuulemisissa on vahvasti tullut esille komission vaikutusarvioinnin puuttuminen. Ulkoasiainvaliokunnassa on tullut esille, että neuvosto voisi tehdä vaikutusarvioinnin myös itse. Suomi on neuvostossa tuonut esiin kritiikkinsä vaikutusarvioinnin puuttumisesta useita kertoja, viimeksi vastauksessaan 18.10.2018 puheenjohtajan esittämiin kirjallisiin kysymyksiin. On kuitenkin todettava, että tässä vaiheessa käsittelyä ehdotuksen vaikutukset ovat tulleet esille varsin kattavasti neuvoston oikeuspalvelun lausuntojen ja neuvoston keskusteluiden perusteella. On myös selvää, ettei komissio tule vaikutusarviointia tekemään. Neuvosto on laatinut itse vaikutusarviointeja pääsääntöisesti sellaisissa tilanteissa, joissa se on tehnyt laajoja muutoksia komission ehdotukseen. Tällaista perustetta ei liity tähän tapaukseen. Ministeriön arvion mukaan vaatimukset vaikutusarvioinnin tekemisestä eivät menestyisi neuvostossa. Tällainen vaatimus asemoisi Suomen ehdotuksen vastustajien leiriin, mikä puolestaan heikentäisi Suomen mahdollisuuksia saavuttaa Suomen neuvottelutavoitteita direktiivin suhteen.